

(γράφει Ο Μάριος Μπίκας)

Η Ελληνίδα Ηπειρώτισσα στην εποχή της Τουρκοκρατίας

Η Ελληνίδα Ηπειρώτισσα στην εποχή της Τουρκοκρατίας μέχρι να παντρευτεί παρέμενε στην οικογένειά της, απασχολούμενη στις αγροτικές, κτηνοτροφικές και οικιακές εργασίες. Δεν γνώριζε γράμματα. Γνώριζε όμως να υφαίνει, να πλέκει, να ράβει, να κεντάει, να περιποιείται τους τραυματίες πολέμων, κ.π.ά. Οι γονείς της την πάντρευαν σε μικρή ηλικία 13 ως 16 ετών. Το μέλλοντα σύζυγο, πολλές φορές, δεν τον γνώριζε. Για πρώτη φορά τον έβλεπε την ώρα της στέψης. Η ενδυμασία της έμοιαζε με την ενδυμασία της αρχαίας Ελληνίδας. Έφερνε πλούσια στολίδια. Έβαφε τα μαλλιά με φυτικές ουσίες. Η διασκέδασή της ήταν η επίσκεψη στην εκκλησία και στα δημόσια λουτρά :

Henry Holland¹ (1766 -1853): « *Ταξίδια στα Ιόνια νησιά, Ήπειρο, Αλβανία (1812 – 1813)* », εκδ. αφών Τολίδη, Αθήνα 1989, σελ. 192 :

¹. **Henry Holland (1766 – 1853)** Άγγλος γιατρός. Το 1812 περιηγήθηκε τα αγγλοκρατούμενα Επτάνησα και στη συνέχεια πέρασε στα δυτικά παράλια της Ηπείρου. Εδώ διαπίστωσε ότι γίνονταν πολλά δημόσια έργα και γενικά το οδικό σύστημα ήταν σε πολύ καλή κατάσταση. Σχετικά με τον Αλή πασά γράφει :

«...Τα έθιμα όμως προχώρησαν ακόμη περισσότερο και απαγορεύουν στο αρραβωνιασμένο ζευγάρι το προνόμιο να βλέπονται ως την ώρα του γάμου – συνήθεια που μπορεί να θεωρηθεί ιδιαίτερα τραυματική για τη γυναίκα και η οποία, αν και συχνά παραμερίζεται, εντούτοις γενικά τηρείται με αυστηρότητα απ' όλες τις ορθόδοξες Ελληνικές οικογένειες. Γνώρισα μια περίπτωση, που ένας εξαιρετος νεαρός, ο οποίος είχε ταξιδέψει πολύ και είχε αποκτήσει πολλά προσόντα, επιθυμούσε διακαώς να δει και να γνωρίσει ο ίδιος τη νεαρή κοπέλα με την οποία είχε αρραβωνιαστεί με απόφαση της οικογενείας της. Το πράγμα ήταν ωστόσο αδύνατο. Η οικογένειά της αντιτάχθηκε έντονα στην επιθυμία και μόλις μάθαινε ότι ο εραστής πλησίαζε στο σπίτι, τη φυγάδευαν σε ένα διαμέρισμα, όπου δεν θα μπορούσε να τη δει. Μια άλλη φορά ήμουν παρών σ' ένα ελληνικό γάμο, όπου ο γαμπρός και η νύφη δεν είχαν συναντηθεί ποτέ πριν. Η γυναίκα μάλιστα νόμισε ότι είχε δει τον άντρα της μια φορά στην εκκλησία, αλλά δεν ήταν σίγουρη, αν ήταν πράγματι το ίδιο πρόσωπο ... »

- Σπύρος Μουσελίμης (1897 – 1984) : *« Ιστορικοί περιπάτοι ανά τη Θεσπρωτία », Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 72 κ. 73 :*

« Η βαθύτερη χαράδρα, ο αδιαπέραστος φράχτης, η ψηλότερη ράχη που εμπόδισε, έφραξε και διαχώρισε τους χριστιανούς από τους Τούρκους, εξόν από την πίστη και το γένος, στα χρόνια της τουρκοκρατίας ήταν και η οικογενειακή τιμή ...

« Άνοιξε δρόμους, έκτισε γεφύρια, εκτελεί εγγειοβελτιωτικά έργα. Λογάριαζε ακόμη και την αποξήρανση της λίμνης των Ιωαννίνων, προκειμένου να ελευθερώσει καλλιεργήσιμη γη ...»

Όποιος χριστιανός μαγαρίζονταν με Τούρκισσα, έχανε το λάδι, που τού είχε ρίξει ο παπάς στη βάφτιση. Η δε γυναίκα η τουρκοπατημένη δεν γίνονταν δεκτή στην εκκλησιά κι όπου κι αν πήγαινε, σ' όλη της τη ζωή έφερνε βαριά την πομπή της ατιμίας, της λερωμένης. Το πιο ζωντανό, ανεχτίμητο στολίδι, άχραντο μυστήριο, ύπαρξη και ζωή, το παν της Ελληνοπούλας, ήταν και διατηριόνταν το αίσθημα της τιμής, στους βουνήσιους, ιδιαίτερα πληθυσμούς, τους Σκαλαπανήσιους (σ.σ. κατοίκους, που ζούσαν στα χωριά πάνω από τη Σκάλα της Παραμυθιάς), τους Γκραίκους.

« Σαράντα πέντε Τσάμηδες τη Λάμπρω κυνηγάνε.
Κι η Λάμπρω απ' το φόβο της μέσ' στον άη Γιώργη πάει.
Βόηθα με άη Γιώργη βόηθα με απ' των Τουρκών τα χέρια »

Η πατημένη (η ατιμασμένη) δεν ήθελε πια τη ζωή της. Η οικογενειακή τιμή ήταν σε τέτοιο βαθμό, που υπερέβαινε κάθε σύνορο και κατάνταε ακροϊκία και ζόρικη. Η κόρη από παραπανίσια ντροπή (αιδώ) δεν πήγαινε ποτέ στην εκκλησιά, εξόν από τη νύχτα του Μεγαλοπαράσκευου και περνούσε αμίλητη και ντροπαλή, χωρίς ούτε να χαιρετάει, κι αν ήταν ξάριο το μέρος και της βόλαε, ρούπαε για να αποφύγει τη συνάντηση.

Δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις που οι αρραβωνιασμένοι δεν γνωρίζονταν καθόλου μεταξύ τους. Είναι γνωστός ο γάμος της **Γιωργούλας** που, ενώ έβοσκε τα πρόβατα στο πλάι, της φώναζαν οι δικοί της να ροβολήσει στο σπίτι για να την παντρέψουν. ...

Στο χωριό Σαλονίκη (σ.σ. του Δήμου Σουλίου), μολογιέται ότι μοναχιασμένη κόρη κυνηγημένη από Τούρκο, για να μην πέσει στα χέρια του κι ατιμασθεί, ρίχνεται στο πηγάδι και πνίγεται.

Η Κίτσιο Βέρμπαινα, βουνήσια αντρογόναικα από το Πόποβο (σ.σ. Αγία Κυριακή), **αδερφή του Γιάννη**

Σακαρέλη, αψηφώντας κάθε κίνδυνο, χύνεται κατά πάνω με τη ρόκα και χτυπάει τον Κεμάλ Χατζή, μεγάλο αγά του Καρβουναριού, επειδή την πείραξε μ' ανήθικα λόγια, στην αγορά της Παραμυθιάς ».

Η Ελληνίδα Ηπειρώτισσα στους πολέμους

Η Ελληνίδα Ηπειρώτισσα συμμετείχε στους πολέμους, αγωνιζόμενη με κάθε μέσο δίπλα στους άνδρες. Όταν την συλλάμβαναν σκλάβοι, την ατίμαζαν, την βασάνιζαν, την έριχναν φυλακή στα ανθυγιεινά υπόγεια, **τα μπουντρούμια**, και την πωλούσαν στα διάφορα σκλαβοπάζαρα, όπως πουλάνε σήμερα τα διάφορα ζώα. Οι αγοραστές, για να την αγοράσουν, ρωτούσαν για την ηλικία της. Για την υγεία της. Την ξέντναν, για να δουν το κορμί της. Άνοιγαν το στόμα της για να ελέγξουν τα δόντια της. Και στη συνέχεια, τη μεταπωλούσαν σε μεγαλύτερη τιμή ή τη δώριζαν σε φίλους Τούρκους αξιωματούχους, κοσμώντας τα σπίτια τους ή τα χαρέμια των πασάδων.

Η Σουλιώτισσα

Η Σουλιώτισσα αγαπούσε την πατρίδα της. Ασκούνταν, ανεξαρτήτου ηλικίας, μαζί με τους άνδρες στη χρήση των όπλων, την πολεμική τέχνη, το τρέξιμο, την πείνα, τη δίψα και σε όλες τις άλλες στερήσεις. Προτιμούσε το θάνατο από το να ατιμασθεί και να συλληφθεί αιχμάλωτη από τους Τούρκους. Παραδείγματα ηρωισμού και αυτοθυσίας των Σουλιωτισσών έχουμε **στο Ζάλογο, του Δημουλά τον Πύργο και στη Μονή του Σέλτσου**. Στα τρία αυτά μέρη οι Σουλιώτισσες θυσιάστηκαν μαζί με τα παιδιά τους. Και η θυσία τους αυτή δεν τραγουδήθηκε μόνο από τη λαϊκή μούσα, αλλά ενέπνευσε και πολλούς Έλληνες και ξένους ποιητές, λογοτέχνες και ζωγράφους.

« *Στο Ζάλογο* »

*Τέτοιες γυναίκες μοναχά
στο Σούλι γεννηθήκαν»*

(Χρήστος Χρηστοβασίλης : (22 Μαΐου 1930))

Ο χορός του Ζαλόγγου (Gr. News)

Μετά την πτώση του Σουλίου οι Σουλιώτες αναχώρησαν από τη γενέθλιο γη τους. Η δεύτερη ομάδα τους, σύμφωνα με το Σπύρο Π. Αραβαντινό, « Ιστορία του Αλή Πασά, τόμος Α, εκδόσεις Πύρος, σελ. 166, έφθασε στο χωριό Ζάλογγο. Εδώ στις 18 Δεκεμβρίου του 1803, 56 γυναίκες και 13 άνδρες, αφού δέχθηκαν την επίθεση των Αλβανών, κατέφυγαν στον παρακείμενο με τη Μονή απότομο βράχο. Και, για να μη συλληφθούν από τον εχθρό, αφού έριζαν εις τον κρημνό τα κρατούντα εις την αγκάλη τους τέκνα, έπεσαν η μία μετά την άλλη στο χαίνον βάραθρο.

Για τη θυσία των ηρωίδων Σουλιωτών στο βράχο του Ζαλόγγου έγραψαν όλοι οι Ευρωπαίοι που περιηγήθηκαν την Ήπειρο μετά το 1803 : Ανάμεσά τους είναι : ο J.L.S,

Bartholdy, σελ. 282, ο Henry Holland, σελ. 232, , ο William M. Leake σελ. 75 και ο François Rouqueville, σελ. 166 – 167 (βλ. π.κ. βιβλιογραφία)

-Γιάννης Βλαχογιάννης : « *Μεγάλα Χρόνια. Σουλιωτοπούλα* ».

Πηγή : Ιστορία Στ. Δημοτικού, ΟΕΔ 1992, σελ. 92 :

« Στης μάχης τον καπνό που πνίγει το λαγκάδι, ο Σουλιώτης όλα τα έχει λησμονήσει, πείνα και δίψα. Και εκεί που πολεμάει το παλικάρι, μέρα και νύχτα, ακούει μια γνώριμη φωνή.

- Λοιπόν το Σούλι δε χάθηκε και ζει.

Ήταν η Λάμπη, η αδελφή του παλικάριού.

- Τι καλό φέρνεις, Λάμπη;

- Ζεστή κουλούρα, αδελφέ, που σου την ζύμωσα με τα χεράκια μου και η μάνα την έψησε στην ανθρακιά μονάχη. Έλα να φας και να ζαποστάσεις.

- Δεν μπορώ, καημένη, να παρατήσω το τουφέκι.

- Αυτό είναι η συλλογή σου, Νάση; Έρχομαι εγώ. Και δως μου το τουφέκι.

- Χαμογελά ο αδελφός και δεν έχει ανάγκη να μάθει την κορασιά πώς πιάνουν το τουφέκι.

Ο πόλεμος βαστούσε πάντα. Με χέρι σταθερό γέμιζε εκείνη και σημάδευε. Και εκεί ένα βόλι ήρθε και πέτυχε κατάστηθα την κορασιά. Και αυτή έκανε καρδιά και δε μιλούσε. Η Λάμπη σημάδευε και τουφεκούσε.

- Έφαγες, Νάση;

- Κοντεύω, ακόμα λίγο, Λάμπη.

- Η κόρη ξαναρώτησε και δεύτερη και Τρίτη φορά. Και τότε μ' ένα πήδημα το παλικάρι βρέθηκε κοντά της.

Άρπαξε το τουφέκι και ξανάρχισε τον πόλεμο.

Αμίλητη η Σουλιωτοπούλα πήγε παραπίσω και έπεσε. Και ο πόλεμος βαστούσε ... »

Οι ποιτές που ίσχυαν στο Σούλι

Στην Κοινοπολιτεία του Σουλίου ίσχυαν οι εκκλησιαστικές ποινές, όπως οι αφορισμοί. Αφορίζαν το βιαστή της παντρεμένης Σουλιώτισσας, ή τον ζωοκλέπτη, όταν δεν μπορούσαν να τους εντοπίσουν. Στις παντρεμένες Σουλιώτισσες, που ήθελαν να δημιουργήσουν εξωσυζυγικές σχέσεις ή στις χήρες και στις ανύπαντρες που γεννούσαν εξώγαμο, επέβαλαν ειδικές και πολύ αυστηρές ποινές :

- **Ελευθέριος Χ. Διαμάντης²** : « *Λαϊκή λατρεία και εκκλησίες στην περιοχή Σουλίου* », *Ιωάννινα 2009*, σελ. 35 :

... « **Το πόμπεμα** :

*Στο Σούλι κάποια εποχή επιβαλλόταν σαν εκκλησιαστική ποινή και το πόμπεμα. Τούτο επιβάλλονταν συνήθως σε γυναίκες παντρεμένες, όταν πιάνονταν να έχουν εξωσυζυγικές ερωτικές σχέσεις. Επίσης στις χήρες και στις ανύπαντρες που γεννούσαν « μπαστί » (νόθο) και το έθαβαν. Λένε, ότι, κατά κανόνα, δεν απέφευγαν **τη Θεία Δίκη** για το έγκλημά τους αυτό. Μια μεγάλη νεροποντή θα το έβγαζε στην επιφάνεια και θα γινόταν φανερό το γεγονός αυτό.*

² . **Ο Ελευθέριος Χρ. Διαμάντης (1935 – 2013)**, γεννήθηκε στον Αυλότοπο Σουλίου. Αποφοίτησε από το Ιστορικό Γυμνάσιο της Παραμυθιάς, τη Μαράσλειο Ακαδημία Αθηνών και την Ανωτάτη Σχολή Πολιτικών Επιστημών και Παντείου. Το 1962, κατόπιν διαγωνισμού, εισήχθη στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και στη συνέχεια υπηρέτησε το θεσμό των Δικαστηρίων ανηλίκων. Λάτρης του Σουλίου, της γενέθλιας γης του, συνέγραψε τέσσερα βιβλία, στα οποία ιστορεί, όχι μόνο τους αγώνες των Σουλιωτών εναντίον του Αλή πασά, τα ήθη και έθιμά τους, τις εκκλησίες τους, αλλά και τους αγώνες των κατοίκων όλης της περιοχής κατά την Κατοχή του 1941-1945.

Για να υπάρχει απόδειξη με ατράνταχτα στοιχεία, πήγαινε η παπαδιά του χωριού ή άλλη σεβάσμια και θεοφοβούμενη γυναίκα και δοκίμαζε ποια από τις υποψιαζόμενες αυτές γυναίκες είχε στα στήθια της γάλα, απόδειξη πρόσφατης γέννησης. Τότε έσφαζαν έναν τράγο, έβαζαν τον ακάθαρτο πατσά στο κεφάλι της και ανεβάζοντας τη στο γομάρι καβάλα ανάποδα, την έφερναν γύρο στο χωριό για παραδειγματισμό και αποφυγή παρόμοιου γεγονότος. Στο διαπόμπημα τούτο πρωτοστατούσε κι ο παπάς ... ».

- **François Pouqueville** : « Ταξίδι στην Ελλάδα - Ήπειρος », εκδ. α-δελφών Τολίδη, Αθήνα 1994. σελ. 205 – 206 :

«... Οι ηθικοί νόμοι, που λειτουργούσαν για την εσωτερική διάθρωση και οργάνωσή τους (των Σουλιωτών), είχαν μόνο τη σημασία και την αξία για την δική τους επιβίωση και διατήρηση της συνοχής τους. Νήστευαν τη Σαρακοστή με απειλή θανάτου για όποιον δε νήστευε. (...) Μια γυναίκα, όχι για πράξη συζυγικής απιστίας, αλλά μόνο και μόνο γιατί χαμογέλασε σε κάποιον και έδειξε κάποια φιλοφρόνηση, με διαταγή του συζύγου ή γέροντα της οικογένειας την έραβαν μέσα σ' ένα σακί και την πετούσαν από τα ύψη των βράχων στα βάραθρα του Αχέροντα... ».

Henry Holland : (ό.π.), σελ. 232 :

« Οι Σουλιώτισσες συμμετείχαν στους κινδύνους του πολέμου με τους άνδρες τους και υπέστησαν μαζί τους τις ταπεινώσεις που υπέφερε στη συνέχεια η κοινότητά τους. Λέγεται σαν ανέκδοτο, ότι σε μια απ' τις πηγές (σ. σ. πηγάδι) του Σουλίου, οι γυναίκες ρύθμιζαν την προτεραιότητα άντλησης νερού, σύμφωνα με τη σχετική γενναιότητα που οι άντρες τους είχαν δείξει στη μάχη, με την πρόοδο μάλιστα του πολέμου με τον Αλή Πασά μερικές, απ' αυτές απέδειξαν τέτοια άφοβη αποφασιστικότητα, που δύσκολα ξεπερνούσε το άλλο φύλο ».

Η Ελληνίδα Ηπειρώτισσα στην εποχή του Αλή πασά

Το 1788 ο Αλή πασάς, εκμεταλλεούμενος την απουσία του πασά των Ιωαννίνων, του Αλή Ζοτ, που είχε εκστρατεύσει στο Δούναβη, εισήλθε κρυφά στο κάστρο των Ιωαννίνων κι έγινε κύριος της πόλης, πλαστογραφώντας φερμάνι της Πύλης. Κατόρθωσε μέχρι **το 1820**, που άρχισε η πολιορκία του από το στρατό του Σουλτάνου, να δημιουργήσει πασαλίκι (κράτος), το οποίο περιλάμβανε την Πελοπόννησο, τη Στερεά Ελλάδα, εκτός από το νότιο τμήμα αυτής, τη Θεσσαλία, την Ήπειρο, τη δυτική Μακεδονία και την Αλβανία. Πρωτεύουσά του ήταν **τα Γιάννινα** και λειτουργούσε ως ανεξάρτητο κράτος.

Το 1798 κατέλαβε από τους Γάλλους **την Πρέβεζα**, κατάσφαξε δύο φορές τους κατοίκους της και μέσα σε σακιά έστειλε στην Κωνσταντινούπολη τα κεφάλια των Ελλήνων και των Γάλλων που ηγήθηκαν της αντίστασης.

Το 1801 συνέλαβε **την κυρά Φροσύνη**, ερωμένη του γιου του Μουχτάρ, και μαζί με άλλες 17 Γιαννιώτισσες την έπνιξε στα παγωμένα νερά της λίμνης Παμβώτιδας .

Το 1803, μετά από δύο άλλες αποτυχημένες εκστρατείες, κατέλαβε το Σούλι, εκτοπίζοντας τους Σουλιώτες από τη γενέτειρά τους και κτίζοντας μέσα στο κάστρο της Κιάφας το σεράι³ του.

Το 1808 παντρεύτηκε την κυρά Βασιλική (Κονταξή), Χριστιανή από το Πλαίσιο Φιλιατών. Η Κυρά Βασιλική, αν και παιδούλα δεκαπέντε (15) ετών, κλείστηκε στο χαρέμι του, όπου διατήρησε το όνομά της και τη θρησκεία της. Είχε μέσα στο σεράι εκκλησάκι, στο οποίο τακτικά λειτουργούσε ορθόδοξος ιερέας.

³ . **Ελευθέριος Χ. Διαμάντης** : « *Η Κιάφα και το Κάστρο της* » . *Ιωάννινα 2002*, σελ. 30 κ. 32.

Το 1812 κατάστρεψε ολοσχερώς το **Γαρδίκι** της Βορείου Ηπείρου, σφάζοντας και φυλακίζοντας όλο τον πληθυσμό του.

Στο χαρέμι του στα Γιάννενα ζούσαν 300 παλλακίδες από τις οποίες πολλές ήταν Ελληνίδες. Η ζωή τους σ' αυτό ήταν πνικτική με μόνη διασκέδασή την επίσκεψή τους στα λουτρά. Με τον έξω κόσμο δεν είχαν καμία απολύτως επικοινωνία. Οι μόνοι άντρες που μπορούσαν να τις επισκεφτούν ήταν οι εντεταλμένοι ευνούχοι, μελαψού χρώματος. Όταν τις μετέφεραν από το ένα σεράι στο άλλο, οι άμαξες μεταφοράς τους ήταν, σχεδόν, κλειστές, για να μην μπορούν να βλέπουν προς τα έξω. Επίσης απαγορευόταν αυστηρά ο κόσμος να ατενίζει τις διερχόμενες αυτές άμαξες. Τις παλλακίδες των χαρεμιών του ο Αλή πασάς ονόμαζε « **Τσιούπρες του** ». Πολλές απ' αυτές τις πάντρευε με νέους ευπόρων και ευνοουμένων προς αυτόν οικογενειών. Όσοι όμως από τους νέους αυτούς αρνιούνταν την πρότασή του, έπεφταν στη δυσμένειά

Ο πνιγμός της κυρά Φροσύνης. Λιθογραφία Σωτηρίου Χρηστίδη π. 1930

Η κυρά Φροσύνη, ανιψιά από αδελφή του Μητροπολίτη των Ιωαννίνων Γαβριήλ Γκάγκα, ήταν παντρεμένη με το μεγάλο έμπορο Δημήτριο Βασιλείου, που ζούσε στη Βενετία. Μαζί του απέκτησε ένα αγόρι και μια κόρη. Υπήρξε ερωμένη του Μουχτάρ, του μεγαλύτερου γιου του Αλή πασά. Στις 11 Γενάρη του 1801 ο τύραννος των Ιωαννίνων την έπνιξε στα κρύα νερά της λίμνης των Ιωαννίνων μαζί με άλλες δεκαεπτά χριστιανές και μουσουλμάνες. Στη συνέχεια, δήμευσε την περιουσία της, με αποτέλεσμα τα δυο παιδιά της να μείνουν απροστάτευτα στους δρόμους της πόλης των Ιωαννίνων. Η εκκλησία τις κήρυξε καλλιμάρτυρες.

του και υπέφεραν τα πάνδεινα. Αχόρταγος και πλεονέκτης δεν δίσταζε να απαγάγει όμορφες Ηπειρώτισσες, ακόμα, και την ημέρα του γάμου τους.

- *William M. Leake* : « *Η Ήπειρος 1805 – 1810* », εν Αθήναις 1976.

α. Σελ. 191 : « Ένας Καλαρρυτινός ήταν στην παραμονή του γάμου του με μια Συρρακιώτισσα κοπέλα, όταν ο Αλής πήρε είδηση για την ομορφιά της νύφης από κάποιον Καλαρρυτινό που είχε στην υπηρεσία του, έστειλε αμέσως ανθρώπους και την πήρανε τη νύχτα απ' το σπίτι του πατρός της. Πάραυτα όλο το Συράκο ήτανε στα όπλα, έπιασαν το δρόμο προς τα Γιάννενα και υποχρέωσαν τους απαγωγείς να καταφύγουν στο Μοναστήρι **Κιεπίνα**, όπου και αποκλείστηκαν από τους Συρακιώτες. Καθώς το Μοναστήρι υπαγόταν στις Κελαρρύτες, ο πράκτορας του Αλή εκεί, δεν βρήκε δυσκολία να συγκεντρώσει ομάδα κατοίκων που έσπευσαν να σώσουν τους απεσταλμένους της Αυτού Υψηλότητας. Επακολούθησε συμπλοκή και όταν το ζήτημα πήρε μεγάλες διαστάσεις, ο Αλής προσποιήθηκε υποκριτικά ότι οι απαγωγείς ανήκανε σε ομάδα ληστών. Διέταξε να ειρηνεύσουν τα δύο μέρη με την παρατήρηση

ότι το κορίτσι θα πήγαινε στους γονείς του στο Συράκο. Κι έτσι ο Αλής υποχρεώθηκε για μια ακόμη φορά να υποχωρήσει του σκοπού».

***β. Σελ. 200 :** « Προ ολίγων εβδομάδων ένα χωριατοκόριτσο συστήθηκε στο βεζίρη απ' το Καλαρρυτινό γραμματικό, που έγινε αιτία να το φέρουν στο Σεράι. Σε λίγες μέρες αποφάσισε να το παντρέψει κι έβαλε στο νου του τον « Π », έναν νεαρό Καλαρρυτινό για σύζυγό της, όστις αντιληφθείς τη σχεδιαζόμενη γι' αυτόν εύνοια, έφυγε για την Κέρκυρα με συντροφιά ένα χωριανό του και την οικογένειά του. Κόντευε να φθάσουν στην ακτή, όταν αποσταλμένοι του Ταχήρ Αγά τους πρόλαβαν και, μη γνωρίζοντας ποιος των δυο ήταν ο υποψήφιος γαμβρός, έφεραν και τους δυο στα Γιάννενα. Με τη μεσολάβηση του Προεστού Καλαρρυτών στο Βεζίρη, ο Π. απέφυγε την παντρεία και το κορίτσι δόθηκε στους γονείς του » .*

Οι φόροι

Η οθωμανική αυτοκρατορία, εκτός από μόνιμους φόρους, όπως της δεκάτης και του κεφαλικού (χαράτζι), επέβαλε συχνά στους υπηκόους της και πολλούς άλλους έκτακτους.

Ο φόρος για τη μεταφορά των οστών νεκρού

Το 1798 ο Αλή πασάς καταστρέφει ολοσχερώς την Πρέβεζα. Μετά την καταστροφή της ο χριστιανικός πληθυσμός υπέστη τα πάνδεινα από το τύραννο της Ηπείρου. Ταπεινώσεις και αβάστακτοι φόροι ήταν σε καθημερινή βάση. Ο **François Pouqueville**, Γάλλος πρόξενος στα Γιάννενα, έτυχε μάρτυρας επεισοδίου, στο οποίο Χριστιανός φοροεισπράκτορας απαίτησε από Έλληνες γονείς να πληρώσουν φόρο, επειδή μετέφερναν στο χωριό τους τα οστά του παιδιού τους :

- **François Pouqueville** (ό.α.), σελ.182 :

«... Τα βάσανα αυτών των δυστυχημένων υπολειμμάτων από μια πολυάριθμη οικογένεια χριστιανών είναι ανεκδιήγητα. Ο τύραννος δεν έμεινε ευχαριστημένος, που τους είχε συνθλίψει με φόρους, και τους παρέδωσε στα χέρια των αισχρών και αδίσταχτων υποταχτικών του, που τους υπέβαλλαν σε οδυνηρές ταπεινώσεις και τους φόρτωναν χρέη και φόρους μέχρι και για τη στάχτη των νεκρών τους. Αυτά τα βεβαιώνω ενώπιον Θεού και ανθρώπων. Η φορολογία επεκτείνει τα δικαιώματά της και μέχρι τα λείψανα του τάφου. Είδα μια μάνα μαραζωμένη από τον πόνο, που την συνόδευε ο άντρας της, λυγισμένος από το βάρος των χρόνων του, να φθάνουν από το βάθος της Ηπείρου με τα πόδια, για να μαζέψουν τα οστά του παιδιού τους, που ήταν θαμμένο στην Πρέβεζα και να τα μεταφέρουν στο νεκροταφείο του χωριού τους, για να τα ενόσουν μια μέρα με τη δική τους στάχτη. Είδα αυτό το σεβάσμιο ζευγάρι να σταματάει στην είσοδο της πόλης, για να πληρώσει τα δικαιώματα, που απαιτούσε το τελωνείο για τα λείψανά του παιδιού τους. Ένας Έλληνας (ανάξιος να είναι χριστιανός), ο Κιαρλαμπάς, φορομπήχτης του Αλή πασά, που θα μπορούσε ίσως να αποκηρύξει αυτή την ιεροσυλία, ρώτησε ειρωνικά αυτούς τους χωρικούς :

- « Τι μεταφέρετε μέσα σ' αυτό το σακούλι; »
- Τα κόκαλα του γιου μας, που πέθανε εδώ, δουλεύοντας στην αγγαρεία.
- Πρέπει γι' αυτά να πληρώσετε το τελωνείο !
- Το τελωνείο !!! επανέλαβε η μητέρα. Για τα λείψανα του γιου μου; Εκτός από δάκρυα, δεν έχω τίποτε άλλο.
- Δάκρυα !! Θέλω σαράντα πιάστρα.
- Ποτέ δεν είχαμε τόσα χρήματα.
- Τα απαιτώ !
- Ο πατέρας, βγάζοντας από το σακούλι το κρανίο του παιδιού του και, απλώνοντάς το προς αυτόν, του είπε :
- Να δήμει, πάρε, αυτή είναι η πληρωμή σου. Πάρ 'το, αν τολμάς, και σκότωσέ με.

Ο κόσμος που είχε συγκεντρωθεί στο μεταξύ γύρω απ' αυτό το θέαμα, ανάγκασε τον αχρείο Κιαρλαμπά να αποτραβηχτεί. Η μητέρα τότε ξαναπήρε απαρηγόρητη το κρανίο του γιου της, φορτώθηκε τα νεκρικά λείψανα στους ώμους της και ακολούθησε τον εξασθενημένο σύζυγό της. Συνέχιζαν το δρόμο για τη Νικόπολη, όταν σε μικρή απόσταση από την Πρέβεζα, τους σταμάτησαν και πάλι μπράβοι του τελωνειακού, οι οποίοι άρπαζαν δέκα πιάστρα από αυτούς τους δυστυχημένους ανθρώπους. Ήταν ό,τι είχαν και δεν είχαν αυτά τα χρήματα... Η πέννα πέφτει από το χέρι μου τώρα που το γράφω ... ».

Η Ελληνίδα σε χηρεία

Η Ελληνίδα που βρέθηκε σε χηρεία, είτε επειδή ο άνδρας της έπεσε σε πόλεμο, είτε επειδή απεβίωσε από άλλη αιτία, στο καιρό της Τουρκοκρατίας πλήρωνε ειδικό φόρο, που ονομαζόταν **αργομουνιάτικος**. Το φόρο αυτόν πλήρωναν κυρίως οι Ελληνίδες, οι οποίες σε νεαρή ηλικία έχασαν τον άνδρα τους και δεν ξαναπαντρεύονταν :

- **Νικόλαος Ζιάγκος** : « Τουρκοκρατούμενη Ήπειρος «» , Αθήνα 1974, σελ. 92 -93

« ... Πολύ εύγλωττο είναι αυτό που σημειώνει στο Χρονικό του ο Γάλλος ευγενής Nicolas για το αρχοντολόι της Χίου του 1567. Το αναφέρουν ύστερα όλοι οι περιηγητές. Γράφει :

« Αν μια γυναίκα θέλει να παραμείνει χήρα, μετά το θάνατο του άντρα της, η Αρχοντιά την υποχρεώνει να πληρώνει φόρο, τον οποίον ονομάζουν « αργομουνιάτικο »....

Να και ο Jean Chesneau τι λέει : « Σ' αυτό το νησί υπήρχε άλλοτε νόμος εναντίον των χηρών, λεγόταν αργομουνιάτικος κι όριζε ότι όσες χήρες δεν

ξαναπαντρεύονται, πρέπει να πληρώνουν ένα ποσό δηνάρια. Όταν όμως παντρευτούν απαλλάσσονται από το φόρο.... »

Το τουρκικό τελωνείο στο Λευτροχώρι της Παραμυθιάς

Σύμφωνα με το **François Pouqueville**, σελ. 125, (ό. π.), στο Λευτροχώρι της Παραμυθιάς υπήρχαν Πύργος και τουρκικό τελωνείο, όπου υπηρετούσαν Αλβανοί, οι οποίοι απαιτούσαν από τους Χριστιανούς τον Κεφαλικό φόρο :

« Το μονοπάτι περνάει ανάμεσα από το χωριό, που έχει το ίδιο όνομα, Λευτροχώρι, και τον καινούριο πύργο της Παραμυθιάς, που ήταν μια θέση που την κρατούσαν οι Αλβανοί, γιατί ήταν υποχρεωμένοι να υπερασπίζονται το στενό και να απαιτούν από τους ταξιδιώτες να καταβάλλουν τον Κεφαλικό φόρο ή το Κεφαλιάτικο, όπως τον λένε. Αυτός ο ταπεινωτικός φόρος επιβάλλεται μόνο στους χριστιανούς και στα υποζύγια ... »

Η Ηπειρώτισσα στους αγώνες για την απελευθέρωση της Ηπείρου.

Η Ηπειρώτισσα δεν απουσίασε από τους αγώνες (1912 – 1913) για την απελευθέρωση της Ηπείρου. Σώζονται τα ονόματα ορισμένων γυναικών που ηγήθηκαν ενόπλων σωμάτων, πολεμώντας ανδρείως για την κατάληψη των Ιωαννίνων. *(λεπτομέρειες σε ειδική συνέχεια)*

Το ίδιο δε συνέβηκε και το 1940, όπου η Γυναίκα της Πίνδου, κουβάλησε στην πλάτη της πυρομαχικά, όπλα και τρόφιμα, ανεβαίνοντας κάτω από δύσκολες καιρικές συνθήκες στις χιονοσκεπασμένες των βουνών κορυφές, προκειμένου να βοηθήσει τους μαχόμενους στρατιώτες

Βιβλιογραφία

- **William Leake** : « *Η Ήπειρος 1805 – 1810* », εν Αθήναις 1976.
- **Henry Holland** : « Ταξίδια στα Ιόνια νησιά, Ήπειρο, Αλβανία (1812 – 1813), εκδ. αφών Τολίδη, Αθήνα 1989.
- **François Rouqueville** : « *Ταξίδι στην Ελλάδα-Ήπειρος* », Αθήνα 1994.
- **Νικόλαος Ζιάγκος** : « Τουρκοκρατούμενη Ήπειρος «», Αθήνα 1974,
- **Σπύρου Μουσελίμη** : « *Ιστορικοί περίπατοι ανά τη Θεσπρωτία* », Θεσσαλονίκη 1976.
- **Σπύρου Π. Αραβαντινού** : « *Ιστορία του Αλή Πασά* », εκδόσεις Πύρος 1979
- **Γεωργίου Α. Μακρή και Στέφανου Π. Παπαγεωργίου** : « Το χερσαίο δίκτυο επικοινωνίας στο κράτος του Αλή Πασά Τεπελενλή », εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1990.
- **Ελευθέριου Χ. Διαμάντη** :
 - α. « *Η Κιάφα και το Κάστρο της* », Ιωάννινα 2002
 - β. : « *Λαϊκή λατρεία και εκκλησίες στην περιοχή Σουλίου* », Ιωάννινα 2009
- **Μάριου Αναστασίου Μπίκα** : « *Οι Παπαφωταίοι της Βέλλιανης* », Θεσσαλονίκη 2009.

Μάριος Αναστασίου Μπίκας

